

- VII. 3384 - 204/1832-33 - 1833. VI. 21. - vegyes - egyházi;
" 3712 - 279/33-34 - 1834 VI. 23. - történeli - egyházi;
VIII. 4486 - 322/35-36 - 1836. VI. 6. - kélel - egyházi;

Piszonyalka, Bereg m. 1910. XI. 13. ref.

avatási áhlat: 995/1835-26. jász.

9lep: 1836. június 10.

A DEBRECENI EL. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG ÉS ALI TUDOMÁNYI KARA.

ÉVK: 1936 MÁJ. 11.

837

1935

—1936

Utóirat:

Utóirat:

Prisílatra kiadatik:

Dr. Kovács Andor

" Szécsényi-Kardoss Tibor

professor matematik.

Debrecen 1936. május 12. én.

Eltörölve

Kariválasztó

Elfogadom!
1936 máj. 15.

Szécsényi-Kardoss

Re. i. d. é. é.

Jogtudományi doktori értekezése

Tamás Aladár
jogszigorlónak

A R É S Z E S S É G T A N A ,

különösen a bünsegély.

A 2099

A részesség tana.
I.rész.

1./Bevezetésül: a tettesség fogalma.

A tettesség fogalmát a Büntetőtör -
vénykönyvek általában nem határozzák meg, mert
"elvont tettesség nem létezik". /Wlassics: Id.
mű.5.lap./

Azonban ez szükségtelen is, mert midőn
a törvény leírja valamely büntetendő cselekmény
fogalmát, vagyis azt a tényálladékot, mely a
büntetendő cselekmény fogalmát betölti: akkor
tulajdonképpen a tettesség fogalmát adja. Hiszen
tettesség nélkül nincs büntetendő cselekmény, a-
zonban a részesség már nem szükséges annak fogal-
mához. Ugyanis minden cselekmény akaratot tételez
fel, akarat pedig alany nélkül el nem képzelhető.
Hogy most már a cselekményben több alany is szere-

pelhet az már csak esetleges dolog, feltétlenül tételként csak azt állíthatjuk, hogy alany nélkül nincs cselekmény, vagyis a büntetendő cselekmény létezéséhez hozzátartozik a tettség. Így lesz a Btk. különös része minden egyes bűncselekménynél a tettség fogalmának meghatározója.

Nem változtat a helyzeten az sem, ha a Btk. oly cselekményt tesz önálló bünté-nyé, mely egyébként anyagilag egy más bűncselekmény felbujtásaként, vagy bűnsegélyeként jelentkezne./Pl. hamis pénz-készítés Btk. 203. §.; továbbá 295.§.: a magzatelhajtásra való felbujtás; 447.§. segélynyújtás a fogógy megszőktetéséhez/. Ezekben az esetekben csak tartalmilag mondhatjuk, hogy részességről van szó, mert formaliter itt is tettséggel állunk szemben.

Hangsúlyoznunk kell továbbá a tet-

tesség fogalmánál, hogy az nincs elválaszthatatlan kapcsolatban a cselekmény bevégzésével. Nem kell tehát a tettesség fogalmához, hogy a jogsértő, vagy veszélyeztető eredmény beállott legyen, mely ellen a jogtárgyat a törvény védeni kívánja. A kísérleti cselekménynél is éppen úgy beszélhetünk tettességről, s ez csak mennyiségileg különbözik a bevégzett cselekmény tettességétől.

Pusztán a bevégzett cselekményt tartja Liszt szem előtt, amikor a tettes fogalmát helytelenül így határozza meg: "Tater ist derjenige, der die ganze Verbrechens-handlung begeht, den gesetzlichen Tatbestand des Verbrechens voll und ganz verwirklicht". /Lehrbuch.^{2/2. l.}/

Liszt nem veszi észre, hogy a tettesség jellegén mit sem változtat, ha a megindult oksági kapcsolat nem a teljes eredményt hozta létre. Így tehát keresnünk kell egy oly

meghatározást, mely a teljesség fontos kellékével rendelkezik.

Wlassics definíciója/Id.mű 8.lap/
meghatározása már jó, de kissé szintelen és kevesetmondó: "tettes az, ki a tényálladék minden kellékét megvalósítja, vagy aki kísérletet követ el."

Ezek után a tettesség fogalmát úgy határozhatjuk meg, hogy tettes az a személy, ki a büntetendő cselekményhez tartozó tevékenységet egészben vagy legalább is annak kísérleti részében valósítja meg, illetve aki a " büntetendő cselekményhez tartozó eredmény döntő tényezőjét hatályossá teszi."/Angyal: A magyar büntető jog tankönyve Bp, 1909. 281. lap.

A tettesség fogalmával kapcsolatban meg kell még emlékeznünk egy nem annyira fontos, mint inkább sokat hangoztatott s gyakran szószálhasogatásig vitt osztályozásról, mely

közvetett és közvetlen tettességet különböztet meg. Ugyanis a tettes a célzott eredmény megvalósulása érdekében gyakran oly idegen emberi erőt használ fel, illetve oly egyént hoz mozgásba, aki nem bír beszámítási képességgel, illetőleg büntetőjogilag felelőségre nem vonható.

Az azonban nem szükséges, hogy az illető egyáltalán ne legyen felelősségre vonható. Ugyanis közvetett tettességről beszélünk akkor is, ha valaki csak bűnsegédként akar közreműködni, megtévesztés folytán azonban mégis ő létesíti teljesen és közvetlenül az eredményt. Felmerülhet a kérdés, hogy büntetjük az illetőt? Érezzük, hogy a szándék meg van itt is, de csak részlegesen, mint a praeterintentionális cselekménynél. Szerény véleményem szerint leghelyesebbnek látszik a cselekményt szétszedni elemeire. Ameddig szándék van; megállapítani a bűnösséget a cselekvő fél részéről, tehát őt

bünsegédként fogjuk büntetni. A cselekményt a szándékotuli részében ismét elkülönítve vizsgáljuk s itt már világosan szembetűnik a közvetett tettesség fogalma.

A közvetett tettes tehát az, aki akarat vagy tudat hiány miatt a megvalósított cselekmény tetteseként felelőségre nem vonható egyént használ fel eszközü a célzott cselekmény elkövetésére.

2. A részesség fogalma .

A részesség fogalmát a büntetőtörvénykönyvünk indokolása így határozta meg: „a részesség több személynek szándékos közreműködése valamely büntetendő cselekmény elkövetésére.” Ez a definitio teljesen tökéletes s ma már általánosan elfogadottnak tekinthető. De nem így volt régen.

Éppen ezért talán nem lesz érdektelen, ha átrepülve századokat visszamegyünk a modern jogok bölcsőjéhez s óriás lépésekkel ugyan, de nyomon kísérjük ezen fogalom fejlődését

De éppen a kiinduló pont a legvitásabb, Vajjon a római jog ismerte – e a részességet, mint önálló büntetőjogi fogalmat vagy sem? A történeti iskola határozottan igennel válaszol, hiszen nekik mindig ugyanaz a végcéljük, hogy t. i. Ben Akiba világhíres mondását

igazolják: " Alles war schon dagewesen. " / Langenbeck: Die Lehre von der Teilnahme. Berlin 1887./

Annyi azonban kétségtelen, hogy a forrásokban egyes bűncselekményekkel kapcsolatban, határozott intézkedéseket találunk a részesek büntetésére. A legnagyobb zavart azonban az okozza, hogy a terminologia nagyon is ingadozó. A tettest rendszerint " factor " " qui facit " " reus," de leginkább az egyes bűncselekményeknél specializálva, raptor, fur, contrectrator stb. névvel jelölték. A felbujtás jelölésére: " consilium ", "jussus ", " qui faciendum curaverit" " sollicitaverit" stb, szavakat használták, míg a segéd jelölésére szokásos kifejezések: " adjuvare", "adjutorium praebere", "ministri".

Az kétségtelen, hogy a rómaiak is megkivánták a szándékot a részesség büntetőségéhez, de az már vitás, hogy vajjon eny-

hében büntették-e a részeseket, vagy sem. Nagyon valószínű, hogy kezdetben ilyen finom megkülönböztetés iránt a rómaiak érzéktelenek voltak, amire mutat Sulla törvénye is/ *lex Cornelia de sicariis*/, mely a kísérletet és a bűnsegélyt egyforma szigorral bünteti a bevégzett cselekménnyel. Tudjuk azt is, hogy a lopásnál a segéd ellen szintén *furti actio*t adott a praetor, azonban és itt látszik először az enyhébb büntetés nyoma: ez mindig kétszeresre ment akár *furtum manifestum* volt, akár *nec manifestum*. Később is néha előtűnik a részesség enyhébb büntethetősége, még sem állithatjuk, hogy a rómaiaknál ez általános szabályt képezett, annál is inkább, mert akkor még nem volt a bíró és a jogtudós keze úgy megkötve, mint később.

Mindössze tehát csak annyit szögezhetünk le, hogy a rómaiak a részességet általában enyhébben büntették, de a részességet fo-

galmi jelentőségre már nem tudtak emelni s még kevésbé tudták a részesség fajai között elvi alapon határvonalat húzni.

Míg az irók tulnyomórésze a római jogban a részesség enyhébb büntethetőségét akarta bizonyítani, addig a canonjogban a részesség egyenlő büntetésének általános elvét vélik feltalálni. Tényleg az u.n. vezeklési rendszabályokban a részesség igen szigorú elbírálásában részesül, azonban a canonjogi büntető jog elveit a Poenitenciákból nem lehet megítélni, s így itt is csak azzal a negatív megállapítással kell beérnünk, hogy a canonjog sem állított fel erre nézve általános elvet, sőt magát a fogalmat sem ismerte elvi tisztaságában.

Csak az olasz praktikusok voltak az elsők, kik öntudatosan felismerik a részesség fogalmát. Ők már megkülönböztetnek : auxiliomot, mely alatt értették a fizikai segílyt

a mandatumot, vagyis felbujtást s végül a consiliumot, mely értelmi segílyt jelentett. A felbujtásra nézve egyesek még a tettesnél is súlyosabb büntetést akartak, viszont a segédet általában enyhébben kívánták büntetni.

A Carolina három részességi formát különböztet meg: Fürderung, Hilff és a Beistand. Ez azonban már a mai bünpártolást, illetve orgazdaságot jelenti.

A francia jogban csak az 1791-iki Code Pénel teszi meg először az elvi megkülönböztetést a részesek egyes fajai között, de büntetendőség szempontjából még az sem ismer különbséget. " Les complices d'une crime on d'un délit seront punis de la même peine, que les auteurs mêmes de ce crime on de ce délit."

/59 §./

Csak a XIX. századbeli jogtudomány az, mely ezen fogalmak elvi elhatárolására súlyt

helyez azonban a fogalmak tisztázása helyett még nagyobb zavart keltett azáltal, hogy felesleges új fogalmakat alkotott. Ilyenek: szükségszerű részesség, előzetes, egyidejű és utolagos részesség, továbbá a bünszövetség és a bünbando.

A szükségszerű részesség tana a múlt század elején született meg, de csakhamar átment a köztudatba. Az uralkodó nézetet Berner fejtette ki a legjobban: Die Lehre von der Teilnahme című művében. Néhány büntény/párbaj, kettős házasság, vérfertőzés, házasságtörés / csak úgy képzelhető el, mint több személy együttes cselekménye és pedig azért, mert ennél a cselekménynél az egyik személy szükséges tárgytól szolgál a másik személy tevékenységének. A büntény sajátos jellege által követelt együttműködés technikai kifejezése a szükségszerű részesség. Erről tehát akkor van szó, amikor a

büntény fogalma által követeit együttműködést kell megjelölni. Ezzel ellentétben áll a concursus facultativus, mint olyan részesség, melyet nem a büntény fogalma követel.”

Ezzel szemben határozottan állíthatjuk, hogy az általános részességen/felbujtás, segély és társtettség/ kívül külön részességi fajra, mint új fogalomra egyáltalában szükség nincs, vagyis a részesség elveit alkalmazzuk mindazokra az esetekre is, melyeket concursus necessarius neve alá szoktak foglalni. Ugyanis az a körülmény, hogy egyik esetben nem feltétlenül szükséges több személy közreműködése a bűncselekmény létrehozásában, a másik esetben pedig szükséges: még nem rombolhatja le a beszámítás, a büntetőjogi felelősség elveit. A szükségszerű részességnél sem lehet a közreműködés más beszámítási elvek alá helyezve, mint az önkéntes részességnél.-

Szintén szokásos megkülönböztetés volt: az előzetes, egyidejű és utólagos részességre való osztályozás is, mely azonban szintén gyenge alapokra van felépítve, hiszen az előzetes és egyidejű részesség között végeredményben semmiféle különbség nincs, az utólagos részesség pedig nem más, mint orgazdaság, vagy bünpártolás, melyet a büntetőtörvénykönyvek – nagyon helyesen – a különös részben külön önálló büncselekményeként tárgyalnak. Ez utóbbi ugyan még az 1905-iki nemzetközi büntetőjogi kongresszuson is vita tárgyát képezte, azonban a többség Angyal Pál előadó javaslatára a fenti tisztultabb felfogást tette magáévá.

Nem kevésbé okozott zavart a részesség tanában a bünszövetség és a bünbanda fogalmának a felállítása.

A bünszövetség tana meglehetősen régi eredetre néz vissza. Már az olasz praktiku-

sok is ismerték, compactum, complet elnevezés alatt, azonban csak a XIX. század elején fejtette ki ezt először Feuerbach.

A szövetség eszerint jelenti több személynek egy közösen célbavett büntetendő cselekmény elkövetésére irányzott egyesülését, hol mindazok, kik az összebeszélésben résztvettek, az abból származott büncselekményért egész terjedelmében felelősek. A szövetség minden egyes tagja egymással szemben felbujtótársnak, /coautores delicti/ tekintendő, és minden szövetséges, a bűntény bünszerzője, szerzőtársa /Miturheber/ Ennek indoklásául azt hozták fel, hogy az összakarat által létrehozott cselekmény: összeselekmény, melynek eredménye is kell, hogy szükségszerűleg összeredmény legyen. Következménye volt azután a felfogásnak, hogy a szövetséget magában véve mindig kísérletnek tekintették, mi-

vel a felbujtást már magában véve is büntetendőnek tartották.

Ha azonban kritikai szemmel nézzük a fenti tant, úgy mindjárt alapjaiban hibákat találunk. Mert mit jelent összakarát ? Talán azt, hogy ha szövetségnél az egyéni akarat teljeseleg egységbe olvad ? Ilyet nem képzelhetünk, mert minden egyes akarat a másokkal való közlés után is megtartja önálló lételetét. Még inkább üres frázisoknak tünik fel az összándék és az összeredmény.

Semmi okunk nincs tehát arra, hogy a szövetséget, mint a bűncselekmény különös elkövetési módját az általános részben kiemeljük. Ámde gyakran indokolt lehet és így szükséges is egyes különösen veszélyes bűncselekményeknél a szövetséget, mint önálló bűncselekményt büntetni. Így a magyar Btk. bünteti a szövetséget, mint külön büntetendő cselekményt, ha az felség-

sértésre /131.§./ hűtlenségre/148.§./ lázadás-
 ra /157.§./ hatóság elleni erőszakra/170 §./
 és 1914: 40 tc.11 és 12 §§./ pénzhamisításra
 /205.§./ gyilkosságra /288.§./ és gyujtogatás-
 ra irányul /428.§./

Hasonló sorsra jutott a bünban-
 da is, mely ma már szintén a múlté. Ez alatt
 értették " több személynek több, de még egyen-
 ként előre meg nem határozott büntetendő cse-
 lekmény elkövetésére irányozott egyesülését"
 /Schnierer Aladár: Id. műve 194.lap/. A cse-
 lekmények még nincsennek egyenként meghatároz-
 va, még csak meg sem egyeztek arra nézve, hogy
 melyik büncselekményt fogják elkövetni, csak
 hajlandóságukat juttatták kifejezésre a közös
 elkövetésre. Kérdés azonban, hogy szabad-e ezt
 büntetni ? Régen kísérletként gondolták bün-
 tetni, azonban milyen alapon ? Kísérlet a bün-
 cselekmény véghezvitelének a megkezdésében áll

Hol van ettől a bünbanda, hiszen a még sokkal realisabb alappal bíró szövetséget sem mertük a kísérlet körébe vonni, hanem csak előkészületi cselekménynek minősítettük.

Igy a bünbanda fogalma nem is való a modern büntetőtörvénykönyvekbe, s azt legfeljebb mint minősítő vagy súlyosbító körülmény fordul elő, fogadja el Angyal Pál, Ha nem is a fenti összakarát és összándék létezését mégis a tömeg büntettét, mint kollektív-pszichológiai jelenséget tekinti és érdekes példákat hoz fel a tömegkriminalitásból, melyek kétségtelenül nézetét támasztják alá./ A tömeg büntettei. Bp. 1906./

Ezen felesleges és zavaró fogalmaktól megtisztítva vizsgáljuk most már magát a részességet, mely jelenti több személy szándékos közreműködését valamely bűncselekmény elkövetésére. Meghatározásunk már adja is a fogalom

ismérveit : 1./ Több személy részvétele, 2./ szándék ugy a részesnél, mint a tettesnél, 3./ a részes által kifejtett tevékenység, mely a tettesi cselekménnyel okozatos, 4./ a tettes által véghezvitt vagy legalább is megkísérelt bűncselekmény, melyhez a részesi tevékenység kapcsolódik.

1./ A részesség szükségképpeni előfeltétele, hogy a büntetendő cselekményt közös elhatározás folytán többen kövessék el, illetve, hogy annak elkövetésénél többen működjenek közre.

2./ A szándék szükségessége azt jelenti, hogy csak a szándékos tettesi tevékenység mellett kifejtett szintén szándékos közreműködés tekinthető részességnek. Ugyanis gondatlan cselekményhez járuló szándékos közreműködés nem minősíthető részességnek, mert aki a *culposus* cselekmény tettesét felbujtja, annak segít, vagy

azzal együtt a tényálladási cselekmény elkövetésében résztvesz, az nem részes, hanem tettes, még pedig közvetett tettes, annak fenti meghatározása értelmében, ami azonban még nem zárja ki azt, hogy a *culposus tettes*et, mint illet külön felelőségre ne vonjuk.

Ez a kérdés azonban még meglegelősen vitás. Hiszen éppen azért, hogy - mint később látni fogjuk - a tettes és a részes akarat-egységét nem kívánjuk meg feltétlenül, éppen azt tesszük lehetővé, hogy gondatlan cselekmény mellett is fennforoghat a részesség s minthogy a törvény sem rendelkezik ebben az irányban, tényleg sokan ezt elfogadhatónak tartják. /Igy Binding:Grundriss IV.114.lap , nálunk pedig Wlassics: id. mű 34.lap/ Azt mi sem vonhatjuk és nem is vonjuk kétségbe, hogy a gondatlan cselekménynél nem lehet oly segítő közreműködés, mely a részességhez hasonlítana, hanem ezt mi nem vonjuk a részesség fogalmi körébe, hanem esetleg vagy külön bűncse-

lekményért büntetjük, vagy pedig közvetett tet-
tességet állapítunk meg. Tehát csak látszólagos
részesség van itt, mert tulajdonképen a gondat-
lan tettes csak eszköz a másik fél kezében.

Ezt a nézetet támasztja egyébként
alá a Btk-nk indokolása is; mely szerint :” A
felbujtás fogalom meghatározása feltételezi,
hogy szándéknak a tettesben is léteznie kellett
mielőtt a büntettet elkövette, vagyis a felbuj-
tás által el kellett határozatnia arra, hogy
a cselekményt szándékosan véghezvigye. Eszerint
a felbujtás a tettesben is feltételezi a dolust
csak hogy ennek dolusa a felbujtó által dolosu-
san idéztetett elő.”

Kirekeszthetjük tehát a gondatlan
cselekményeknél való közreműködést a büntető-
jogi részesség fogalmából, mert a közvetett tet-
tesség tana a helyes és világos megoldást biz-
tosítja.

Szándékos tettesi bűncselekmény mellett való gondatlan közreműködés szintén nem esik a részesség fogalmi körébe. Ilyenkor a gondatlan közreműködő legfeljebb sui generis bűncselekményben mondható ki bűnösnek.

A részesség fogalmi körét csak azokra gondoljuk kiterjeszhetőnek, kik különböző tevékenységgel bár, de szándékosan működnek közre a bűncselekmény elkövetésénél.

A részes szándékát azután szétbontva úgy találjuk, hogy a részes tudatában a cselekvésekor a törvény által tiltott egész eredménynek vissza kell tükröződnie, továbbá tudatában kell lennie annak is, hogy más vele az eredmény közreműködésében közreműködik, tehát nem képzeli magát kizárólagos tettesnek.

Ellenben már nem fogadhatjuk el Angyal /Id. mű 292.lap/ azon véleményét, hogy szükséges volna általában az is, hogy a tettes

és a részesek akarategység alapján működjenek közre. A társtettesek tényleg csak azok lehetnek, kiket az akarategység fűz össze. De éppen nem szükséges, hogy akarategység legyen a felbujtó és a tettes, valamint a bűnsegéd és a tettes között. Hiszen akár egyedül követi el a tettes a cselekményt, akár úgy, hogy tudtán kívül részesek is közreműködnek: a tettesnek jogi természetete nem változhatik át. Miért kell tehát minden közreműködő között a tudat és az akarat kölcsönösségét megkövetelni. Gyakorlatilag ugyan nehéz oly esetet elképzelni, hogy a tettes nem tud a felbujtásról, de a tettesség teljességéhez ezt a kelléket fűzni lehetetlen: meg kell, hogy álljon elvi tételünk. Hogy a bűnsegélynél akarategységre szükség nincs az már világosabb. Tolvajok járnak a házban és én a pénztárt kinyitom: ki vonná kétségbe, hogy részes vagyok, pedig a tetteseknek erről tudomásuk sem volt./Liszt:

Lehrbuch. 227-28. lap/,

Ennek ellenére a Kuriánk döntvényeiben mégis gyakran kifejezetten azt találjuk, hogy a részesség elengedhetetlen követelménye a részeselek és a tettes akarategysége.

Angyal /Id, mű 292./ a kérdést úgy próbálja megoldani, hogy egy egészen új fogalmat: amelléktettség fogalmát veszi fel, mely fennforog akkor, ha a társtettség épen az akarategység hiánya miatt meg nem állapítható. Pl, két fél egymástól függetlenül ugyanazon ételbe mérget tesz. Az ilyen melléktettek mindegyikét azután önálló tettesként bünteti.-

3./ A részesség harmadik fogalmi elemének vettük fel a részeselek cselekménynek az eredménnyel vagyis a büntetendő cselekménnyel való okozatos kapcsolatát, mely más szóval azt jelenti, hogy csak az a ténykedés tartozik a részesség büntetőjogi fogalma alá, mely a bünte

tendő cselekmény elkövetésénél ok-, vagy feltételként szerepel. A részes tevékenység tehát az elkövetett bűncselekménynek, mint okozatnak az egyik okaként, illetve legalább is feltételeként jelentkezik.

Ennek a látszólag tisztán elméleti tételünknek nevezetes gyakorlati következményei is vannak. Így az orgazdaság és a bűnpártolás, mint concursus subsequens, nem vonható a részesesség fogalma alá, mert az eredmény után jelentkezően, annak okai már nem lehetnek. A modern büntetőkönyvek tényleg ezt az álláspontot teszik magukévá s az u.n, utólagos részességet külön bűncselekményként kezelik.

A múlt század eleji jogtudományban / Feuerbach / azonban erősen élt az utólagos részesség tana, csak a század végén száműzetett az a részesség tanából. Liszt meggyőző erővel bizonyítja ennek helyességét / ld. mű 127. lap/

" Die Ansicht, dass die Begünstigung ein eigenes Delict sei, ist die allein richtige..... Aber auch legislativ ist diese Ansicht zu billigen, während die entgegengesetzte, welche den Begünstiger als einen Teilnehmer ansieht, keine rechtliche Grundlage hat, unlogisch ist und in der irrigen Ansicht führt, dass die Strafe der Begünstigung nach der des Verbrechens, was verübt wurde, auszumessen sei ."

4.) A részesség utolsó kritériuma, hogy részesség csak a tettes által elkövetett és pedig vagy véghezvitt, vagy megkísérelt büntetendő cselekmény mellett szerepelhet, vagyis a részesség járulékos, accessorius természetű. Ha tehát nincs tettesi cselekmény, vagy az nem meríti ki valamely bűncselekmény törvényes tényálladékát: akkor nincs büntetőjogi értelemben vett részesség sem. A részesség feltételezi a más által elkövetett büntetendő cselekményt.

A kérdés most már csak az, hogy melyek azok az esetek, ahol van ugyan tettesi cselekmény, de nincs büntetendő cselekmény és hol beszélhetünk büntetendő cselekményről, bár a büntethető tettes nincs? A beszámítást kizáró okok esetén régen vitás volt, hogy van-e bűncselekmény és van-e részesség. A subjectiv theoria azután a bűncselekmény legfőbb fogalmi elemének állítván az alanyi vétkeiséget, kimondta, hogy ennek hiányában nemcsak büntethetőség hanem egyáltalában bűncselekmény sincs. Tényleg nincs is arra semmi szükség, hogy ilyen esetekben is beszéljünk objektive bűncselekményekről csak azért, hogy a segítőtársakat, mint részeseket megbüntethessük. Ilyenkor segít a közvetett részesség tana. Ha tehát egy 12 éven aluli gyermeket bűncselekmény elkövetésére bírok rá, ugyan nem részesként, hanem közvetett tettesként leszek büntethető.

Ellenben ha büntetethetőséget kizáró ok / halál, kegyelem / folytán nem vonható a tettes felelőségre, az még nem jelenti azt, hogy nincs büntetendő cselekmény, tehát a részeselek felelőségét nem befolyásolja.

Kérdés, hogy nálunk az 1930: 36 tc - ben megvalósított ügyészi és birói kegyelem a részesekre mily hatással van. Szerény véleményem szerint az ügyészi kegyelem tulajdonképpen tisztán perjogi természetű intézmény lévén ezzel kapcsolatba alig hozható, annál is inkább mivel az ügyész csak halmazat esetén élhet vele, s ha a részeseknél ez fenn nem iorog, az ügyésznek nincs jogában a vádemelés mellőzését reájok is kiterjeszteni. A birói kegyelemnél már sokkal indokoltabbnak látszik ez, hiszen, ha már a tettesnél is oly kicsi a büncselekmény sulya, hogy sem a sértettnek adandó elégtétel sem a jogrend nem kívánja a megbüntetését, legalább ilyen mérték

ben állítható ez a részesekre is, mégis elvileg ez sem zárhatja ki azok megbüntetését, mint hogy itt is van azért büncselekmény, tehát van részesség is, legfeljebb a részések megbüntetésének mellőzése az, amit esetleg bele lehetne magyarázni az 1930:34. tc. fenti rendelkezésébe.

3. A részesség fajtái .

Láttuk kibontakozni a részesség fogalmi körét. Igyekeztünk róla lehámozni mindazt, ami nem oda való sallang és ami nem engedte annak világos elhatárolását. De a részesség fogalma bármilyen határozott és biztosan felismerhető körvonalakban áll is előttünk: ez még nem elég ahhoz, hogy a többek által létrehozott büncselekmény igazságos megbüntetésének elvét felállíthassuk. Ha már egy fogalom többnemű és különböző jellegű tevékenységet zár magában: nem elég annak elhatárolása, .Az ilyen összefog-

laló csoportfogalommal az élet nem dolgozhat, fel kell fedni a csoport rajait is.

A részesség egyik másik régi osztályozását már említettük, melyek azonban nem voltak összeegyeztethetők a modern büntetőjog alapelveivel. Ebből azután Angyal / Id.mű 294./ azt a következményt vonja le, hogy a részességnek nincsenek fajai, hanem csak főalakjai. Szerintünk a megkülönböztetés mélyebb alapokkal nem bírván nem tesszük a magunkévá.

Régen még az is vitás volt, hogy egyáltalán lehet-e és kell-e általánosságban különbséget tenni a részesség fajai között. Így a francia Code pénal semmiféle elvi megkülönböztetést nem tesz.

Elfogadható, de nem nagy jelentőségű felosztás, mely értelmi és anyagi részességet különböztet meg. Egyesek az értelmi részességnek kisebb súlyt tulajdonítottak és enyhébben gondol

ták büntetni, aminek azonban semmi alapja nincs

Sokáig nagyon divatos fogalom volt a bünszerző fogalma, mely alatt azonban nemcsak a felbujtót, hanem a tettest is értették. Ujabban Binding akarta ezt a fogalmat felujítani, azonban más értelemben, amennyiben csak a felbujtó és a közvetett tettes néhány esete tartozna ide.

Szintén csak zavart kelt a specialis és generalis, továbbá a fő és mellékes részességre való felosztás.

A felosztás kérdése kapcsolatba került azzal a harccal, amelyet a subjektív és az objektív elmélet vívott egymással s csak ezen harc eredményeként lett lassan általánosan elfogadottá az a felosztás, mely a közreműködésnek a tettesi cselekményhez való viszonya szempontjából és főleg a felelősség alapján három főfajt különböztet meg: felbujtást, bün-

segélyt, és társtettségét.

E dolgozat kitűzött célja csak a bűnsegélyt teszi vizsgálat tárgyává és így az előzők végeredményben csak bevezetésül szolgáltak a bűnsegély tanához.

II. rész.

A b ű n s e g é l y .

Büntetőtörvénykönyvünk 69. §. 2. pontja értelmében : " A véghezvitt vagy megkísérelt büntett vagy vétség részese az: aki a büntett vagy vétség elkövetését szándékosan előmozdítja vagy könnyíti, vagy annak előmozdítására vagy könnyítésére mást reábir: ugyszintén aki másokkal a cselekmény elkövetésénél vagy annak elkövetése után nyújtandó segély vagy a cselekményből származó haszon biztosítása vagy pedig a hatósági intézkedések meghiúsítása iránt megelőzőleg egyetért ."

Boncoljuk e fogalommeghatározást

elemeire, mert már ez is sok mindent mond és sok mindent megvilágít, bár mint később rámutatunk, nem a legszerencsésebb~~en~~.

Kifejezésre juttatja a törvény, hogy a bűnsegéd szemben a tettesessel és társ-tettessel másodrendű szerepet tölt be, mert a segéd csak "közreműködik" a tett elkövetésénél, míg am azok a döntő tényezőt hozzák mozgásba, melynek eredménye a tett elkövetése.

A bűnsegélynek fogalmi elemei:

- 1./ mint minden részességnek a szándék,
- 2./ a segítő tevékenység és végül
- 3./ az alapcselekmény, melyre a segítő tevékenység vonatkozik. Az elsőt már láttuk a részesség általános tanában, tehát itt csak a két utóbbit fogjuk vizsgálni.

2./ A definíciónk azt is kifejezésre juttatja, hogy nem minden közreműködés tesz segéddé, hanem, ha ez legalább is feltételét

képezi az eredménynek. Hiszen ha az okság tanát fenntartjuk és elfogadjuk, akkor szükséges, hogy a kettő között valóságos feltétel kapcsolat legyen. A döntő tehát az, hogy a kérdéses feltétel / a közreműködés/ nélkül ugy jött volna-e létre az eredmény, amint létrejött, vagy sem. Ha nem akkor a feltételt képező cselekmény tényleg hozzájárult az eredményhez.

Ismét az alanyi és a tárgyi ^{elmélet}össze-
 ütközését látjuk; ~~(az elméletnek)~~ vajjon ugy ma-
 gyarázzuk a Btk fenti §-át, hogy a büntetendő
 segély fogalmához elegendő-e, hogy a segéd te-
 vékenységével segíteni akart, vagy megkívánjuk-
 hogy a segéd-tevékenység valóban segítő, előmoz-
 ditó hatást idézzen elő.

Az okság tanára épített felfogás
 szerint, amint felbujtás nincs anélkül, hogy a
 büntény és a felbujtó tevékenység között kapcsolat ne legyen: épugy segély sincsen oly esetben

hol a tevékenység semmivel sem járult az eredmény létrejöveteléhez.

Azonban ezen feltétel-kapcsolat vizsgálatánál óvatosnak kell lenni, mert lehetséges, hogy a segéd külső tette semmivel sem járult az eredmény létesítéséhez, mégis a segéd pszichikai uton hatott a tettesre.-

A törvény három alakj^{át}különbözteti meg a segítő tevékenységnek: 1./ előmozdítás, vagy könnyítés , 2./ másnak az előmozdításra vagy könnyítésre való rábirása, 3./ a bűnpártolás vagy orgazdaság előzetes megigérése.

Ez a részletező felosztás nem a legszerencsésebb törvényünkben. De nem is szükséges, mert tulajdonképpen ugy sem lehet a segítő tevékenység összes formáit felsorolni. Például itt nincs felsorolva a felbujtónak és a segédnek a segédje, holott ezek is vitán felül segédek.

A segítő tevékenységnek ezenkívül

is sokféle osztályozása lehetséges, melyek azonban elsősorban theoretikus jelentőségűek.

Igy meg szoktak különböztetni fizikai és értelmi segélyt. Az előbbi az anyagi az utóbbi az értelmi közreműködés. Ez utóbbihoz tartozik: a tanácsadás, utmutatás, és a bűnpártolás vagy orgazdaság előzetes megígérése továbbá a segédek felbujtása.

Szoktak különbséget tenni pozitív és negatív bűnsegély között. Ez utóbbi mulasztás formájában jelentkezik. Például valaki nem teszi azt, amit valamely jogparancsnál fogva köteles volna tenni. Ahol azonban nincs jogi kötelesség a cselekvésre, ott nincs mulasztás, tehát nincs bűnsegély. Tehát a bűncselekmény meg nem akadályozása, vagy fel nem jelentése még nem bűnsegély./ Kivétel a Btk 135 §-a bár itt is önálló bűncselekményről van szó, nem pedig segélyről./

Közvetett és közvetlen segéd között megkülönböztetésnek sok jelentősége nincs, annál fontosabb az az osztályozás, mely fősegédet és melléksegédet különböztet meg.

Ezen osztályozás eredete egészen az olasz praktikusokig nyulik vissza, kik már használták az "auxiliator delicto causam dans" és az "auxiliator simplex". Hogy e megkülönböztetést a Btk-nak mellőzése ellenére is fenntartani kívánjuk annak oka az, hogy a segély bizonyos súlyosabb, kiemelkedőbb fajainak a tettes-sel egyenlő büntetethőséget biztosítsunk.

Ha az alanyi elméletet fogadnók el úgy erre semmiféle szükség nem lenne, mert az ilyen esetek, melyeket egyébként is csak vékony határvonal választ el a társtettségétől, beleesnek a bünszerző fogalmi körébe. Ha azonban a társtettséget képező cselekményt az elkövetési cselekedet elmélete szerint állapítjuk meg, ak-

kor szükség van egy olyan büntetőjogi fogalomra mely a segély magas, illetve súlyos foku és a társtettségétől alig különböző fajának a tettes-séggel egyenlő büntetendőséget biztosít.

A gyakorlatban a Btk, ezen hiánya alig érezhető, hiszen a segéd büntetésének maximuma nincsen nálunk hányaddal korlátozva, s amikor a társtettesre kiszabjuk a maximalis büntetést a 10 évet, a segédre pedig 9 1/2-et: ez nem sérti a jogérzetünket, még ha a segéd subjektív bűnössége belső igazságérzetünket jobban felháborította is. Ellenben amikor a társtetteket halállal vagy életfogytiglani fegyházzal súlytjuk s a subjektive esetleg nálánál bűnösebb segédre pedig csak 15 fegyházat szabhatunk akkor látszik már Btk-nk igazságtalansága.

Az a segély pedig, mely nagyon közel áll a társtettség fogalmához, ugyhogy nehéz is tőle elválasztani: a fősegély. Ez pedig

jelenti az olyan segédnek a közreműködését, ki tudva azt, hogy nélküle a bűntény el nem követhető, segílyt nyújt.

! Ez a definíció azonban sajnos- és ez a támadóknak kétségtelenül legerősebb fegyver- a legkevésbé sem mondható sikerültnek. Fel lehet a fenti fogalom ellen hozni, hogy az tulajdonképen minden segílyre ráillik. Minden segédre elmondható, hogy nélküle a tett, ugy amint azt elkövették, nem lett volna in concreto lehetséges. El lehet mondani azt is, hogy in abstrakto majd minden ^{segély} lényegtelen és in konkretó lényeges.

Kérdés azonban, hogy a fogalom meghatározás ^{hibája} indokolttá teszi-e most már az egész fogalom elejtését ? Ez minden esetre kényelmes eljárás, de nem felel meg sem a tudomány, sem a gyakorlati élet szükségletei által támasztott igényeknek. A fogalom ma is él, néhol kifejezet

ten, mint a belga és olasz büntetőtörvénykönyvekben, részint más formában, vagy esetleg hallgatagon, mint nálunk. Hogy nálunk sem tudták e fogalmat halálra itélni bizonyítja a társtettség fogalmának erőszakos kiterjesztő magyarázata, mellyel mintegy kerülő úton ugyanazt a célt akarják elérni, t. i. az ilyen eseteknek a tettel egyenlően való megbüntetését.

Meg volt ez még az 1843-as javaslatban is, mely így határozta meg a bünsegélyt:

68.§." Aki másnak valamely büntettét, akár az elkövetés előtti vagy alatti szándékos együttműködéssel, akár az elkövetés előtti vagy alatti vagy utáni segítségnek előre kijelentett egyenes megígéréssel, akár valamely szándékosan a büntett elkövetésére irányuló táncsal vagy biztatással előmozdítja, bünsegédnek tekintetik."

69.§." A bünsegéd büntetése ki-

sebb leend, mintha a büntettet maga követte volna el.”

70.§.” Ha azonban olynemű segítséggel járult a büntettnék az elkövetéséhez, mely nélkül a bűntény a fennforgó körülmények közt el nem követtethetett volna, azon bűntényre rendelt büntetésnek egész súlyával is büntettethetik.”

Hogy az 1878:V.tc. miért ejtette el mégis a fogalmat, arra az indokolás ad némi felvilágosítást:

”Nincs szükség a megkülönböztetésre, mert a jelen törvényjavaslat 70.§-ának 2. pontja a gyakorlati szükségnek teljesen megfelel s megadja a lehetőséget a lényegesebb s nagyobb fokú segélynek szigorubb megbüntetésére anélkül, hogy e végett a dolog természetével ellenkező fogalmat kimesterkólnünk kellene s anélkül, hogy helytelen és tarthatatlan különböztetéseknek csak

félíg érthető félhomályba kellene burkolni törvénykönyvünknek egyik lényeges részét.”

Ez az indokolás mindaddig helyeselhető, míg a törvény gondoskodik arról, hogy a súlyosabb beszámítás alá kerülő segély épen oly szigorúan büntettség, mint a tettesség. De, ha a törvény csak a társtettesi cselekedetet engedi azzal a szogorral súlytani, mint a tettest, s azt sem engedi meg, hogy a segély eme súlyosabb esetei a társtetteség fogalmi körébe vonhatók legyenek, akkor ez aligha fog megfelelni a gyakorlati élet szükségletének.

A fősegély fogalma tehát nem jelenthet üres fogalmak szaporítását, hanem a gyakorlati élet szükségletének következményét, mely előbb-utóbb utat tör az érvényesülés felé. Így már az új tervezetek mindegyike felveszi a fősegély fogalmát:

” Az a bünsegéd, kinek közreműködés

nélkül a büntett nem lett volna elkövethető, a véghezvitt büntettre meghatározott büntetéssel büntetendő"/ Angyal Pál tervezete 36.§./

"Kivételesen a tettesre megállapított legmagasabb büntetéssel is büntethető az oly segéd, akinek közreműködése nélkül a tényállás doki tevékenység nem lett volna elkövethető"/ Finkey tervezete 50§./

"Tettesnek tekintendő az is, akinek segítő cselekedete nélkül a büntett vagy vétség nem lett volna elkövethető"/ Illés tervezete 76§/

Elméleti szempontból minden esetre nagy vitát lehet a fősegély tana ellen zudítani. Elsősorban a következetlenség vádját hallhatjuk. Felhozzák, hogy a lényeges segély fogalmának a Btk-ba való bevitele a tárgyi okság törvényeinek az át nem értését jelenti. Azonban kérdés, egyet jelent a bűnösség és az okság? Hiszen az igazi tárgyi okozatosság tana a felbujtást nem tekinti

szorosan véve okozó cselekménynek, hanem csak a cselekmény elkövetése egyik hatályos feltételének. A segédi cselekmény szintén csak feltétel és így nem minőségi, csupán mennyiségi háttárvonal választja el a felbujtástól. Mégis a felbujtó és a tettes egyenlő büntetendőségi elvében nem lát a tárgyi okozatosság elmélete elmentmondást. A felbujtásnál a bűnösség súlyossága lép a hiányzó okság helyére. Épen így a segédi tevékenység is felemelkedhetik a bűnösségnek arra a fokára, hogy az épen olyan büntetést érdemel, minőt az ugynevezett okozó tevékenységek.

Ha majd bebizonyítják, hogy a társ-tettességnek a tárgyi elmélet szerint megállapított fogalma feltétlen és kizárólagos mértéke a büntetendőségnek is, ha bebizonyítják, hogy a elkövetési cselekedet körén innen az élet ezerny változata közt nincs és nem is lehet a felbuj-

táson kívül oly közreműködés , mely a tettesre törvényileg kilátásba helyezett teljes büntetést megérdemli; ha bebizonyítják, hogy az a jogérzet hamis, mely ma a büntetőtörvénykönyvek nagy részében és a birói judikaturában megnyilvánul, s amely megengedi, hogy a tárgyi elmélet társtettesi és felbujtói fogalmának meg nem felelő közreműködést is lehessen bizonyos feltételek mellett a tettesre törvényileg szabott teljes büntetéssel súlytani: ha bebizonyítják, hogy az anyagi közreműködés büntetendőségének mértékét kizárólag a tényálladék fizikai ismervének megvalósítására kell alapítani: akkor tényleg napirendre kell térni az egész kérdés felett. De míg ezt bebizonyítani nem lehet: addig a puszta elméleti következetesség magaslatáról nem kicsinyelheti le senki sem azt az irányt, mely az igazságos büntetési rendszer szolgálatában oly fogalomra törekszik, mely lehetővé teszi, hogy csak az igazán másodrendű

részes tevékenysége legyen másodrendű büntetéssel súlytva, mégis ne kelljen erőszakosan társtettes-ségnek minősíteni fogalmilag társtettségét nem képező cselekményt is.-

3./ A puszta segítő tevékenység még nem elég a segély fogalmához, hiszen az accessorium természetű, tehát mindig egy alapcselekményt tételez fel. Kifejezi ezt Btk-nk 69 §. is amikor azt mondja: " a véghezvitt vagy megkísérelt büntett vagy vétség részese az ..." stb. Sőt az sem elég , hogy létezzen alapcselekmény hanem még az is kell, hogy ez büntetendő cselekmény legyen. Azonban annak nincs akadálya, hogy nem büncselekményhez járuló segédtevékenységet is büntessen a törvény, de csak mint sui generis delictumot. Így például az öngyilkosságnál nyújtott nyújtott segély./Btk 283.§./ Az azonban, hogy véghez vitetett - e az alapcselekmény, vagy csak megkíséreltetett, teljesen irrelevans, azon-

ban ez utóbbi esetben szükséges, hogy a kísérlet büntetendő legyen. Mivel pedig a kihágásnál a kísérlet nem büntethető, épen ezért csak bevégzett kihágás mellett lehet bűnsegélyről szó.

Továbbá az alapcselekménynek szándékosnak kell lennie. A gondatlan bűncselekményhez kapcsolódó segítő tevékenység nem minősíthető bűnsegélynek, mert, ha szándékosan mozdította elő a vádlott a gondatlanságból okozott eredmény bekövetkeztét, úgy közvetett tettes lesz, ha ellenben ő is gondatlanul járt el, úgy önálló tettese a *culposus delictum*nak.

A segély büntetése .

A segély büntetésére nézve a Btk 72 §. azt mondja, hogy a kísérletre vonatkozó szabályok az irányadók, vagyis a 66.§. szabályait itt is alkalmazzuk, ahol is azt a főrendelkezés találjuk, hogy a kísérlet enyhébben büntetendő

mint a véghezvitt bűncselekmény. Ujabban már itt is a parifikatio eszméjéért küzdenek. Így például Stoos a sweizi javaslatában. Ennek azonban indokoltságához nagyon sok szó fér. Szerény véleményem szerint a fősegély egyenlő büntetésén túl ilyesmire szükség nincs.

Nálunk tehát az összes bűncselekménynél, kivéve a halállal és az életfogytiglani fegyházzal súlytottakat - a bűnsegély büntetésének maximuma az alapcselekményre megállapított büntetés maximuma, levonva ebből az illető büntetési nem egységét; minimuma 1 P. pénzbüntetés. - A halállal és életfogytig tartó fegyházzal súlytott bűncselekményhez járuló bűnsegélynél a maximalis büntetési tétel 15 évi fegyház; a minimalis illetve 5 , illetve 3 évi fegyház.

Érdekes kérdés merül fel akkor, ha a tettes csak kísérletet követett el. Vajjon nem változik - e akkor a büntetési keret ? Erré

csak a halállal vagy életfogytiglani fegyházzal fenyegetett bűncselekményeknél lehet szükség, mert amannál a leszállás szinte korlátlan. Itt azonban elég nagy maximum / 5, illetve 3 év / van felállítva. De nézzük magát a törvény szövegét: " a bűnsegéd enyhébben büntetendő, mint az elkövetett büntett vagy vétség tettese..... oly esetekben, melyekben a tettesre halál vagy életfogytig tartó fegyházbüntetést határoz a törvény, a bűnsegély büntetése határozott ideig tartó fegyház, mely azonban halállal büntetendő büntetteknél öt, az életfogytig tartó fegyházzal büntetendőkénél 3 évnél enyhébb nem lehet ." De vajjon az utóbbi rendelkezés vonatkozhatik a kísérlet bűnsegédjére ? Bizonyára nem, mert a kísérlet tettesére a törvény kizárja a halált és az életfogytig tartó fegyházat, már pedig csak ilyen esetekre vonatkozik a fenti megszorítás

Tehát a törvény szavaiból arra a megállapításra jutunk— ami teljesen megfelel a jogérzetnek is— hogy a kísérlet bűnsegélye esetén mindig korlátlan leszállás lehetséges.

Az a tétel, hogy a segéd enyhébben büntetendő, csak in abstracto értendő, azaz nincs kizárva, hogy a konkrét esetben a segéd súlyosabb büntetést kap, mint a tettes, ugyanis ha a tettes mellett enyhítő, a segéd mellett pedig súlyosbító körülmények forognak fenn. Vizsgáljuk tehát a személyes körülmények befolyását a segéd büntetésére.

A kérdés azonban már a kiinduló pontjában nehézséggel jár, mert mit értünk személyes jellegű és mit tárgyi jellegű körülmények alatt? A rokoni kapcsolat például hova tartozik? Minden esetre vitás, de talán célszerűbbnek látszik ezt a személyes körülmények közzé sorolni.

Azonban a segédnél felmerülő személyes körülmények is lehetnek befolyással a tettes minősítésére, feltéve mégis, hogy a tettes tudott ennek ezen különleges helyzetéről. Az első pillanatra ez visszatetszőnek látszik, de egy példa jobban megvilágítja. Így például a lopás segédje cselédi minőségben van a sértettnél, ami megkönnyíti az egész bűncselekményt. A segéd személyes tulajdonságai ^{kihatalmak} a cselekmény egész karakterére. Viszont más személyes körülmények csak a segédre érvényesek. Ilyen tisztán személyes tulajdonságok: a visszaesés, a fiatalkor stb. Ezek tehát még akkor sem számíthatók be a tetteseknek, ha azok arról tudomással bírtak.

A kérdés másik oldala: vajjon a segédek felelősek – e a tettes által elkövetett büntény tárgyi súlyosbitó körülményeiért vagy sem? Előfordulhat, hogy a tettes ugyanazon

nemü büntényt követi el, melyre a segédek támogatását igénybe vette, de azt minősítő körülmények között hajtott végre.

Ha a segéd egyáltalán nem birt tudomással arról, hogy a tettes minősítő körülmények között követi el a lopást és segédi szándéka nem is volt ilyenre irányítva: ugy a részesség általános elvei szerint nem szabad felelősségre vonni a segédet a minősítő körülményért.

A gyakorlati megoldás azonban sokszor nehéz, mert lehetetlen a bizonyítás. A vélelem itt nagy szerepet játszik, pedig ezt a büntetőjog területéről ki kellene küszöbölni: Man muss sich überall hüten, aus dem in " der Natur der Sache begründeten Einverständnis " zwischen den Mitschuldigen zu viel zu folgern./Liszt: Id. mii 241. lap./

Felhasznált segédkönyvek:

Angyal P. : A magyar büntetőjog tankönyve.
1909.

Binding: Grundriss des deutschen Strafrechts
I.1890.

Finkey: A magyar büntetőjog tankönyve.IV.
1914.

Irk A.:A bűnsegély és a társtettség fogal-
mi elhatárolása 1913.

Liszt,v.F: Lehrbuch des deutschen Strafrechts
1912.

Wlassics Gy.: A tettség és részesség tana.
1893.

Büntetőjogi dolgozatok Balogh Jenő születésé-
nek 50-ik évfordulójára. Év nélkül.

Ünnepi kötet Wlassics Gyula 60-ik születés-
napjára. 1912.

DEBRECENI EGYETEM KÖNYVTÁR
13462 190
Szeged, 1900. évi kiadás